

CRNA GORA
SKUPŠTINA

Odbor za ljudska prava i slobode

Broj: 00-63-8/23-5/

Podgorica, 16. mart 2023. godine

Povodom razmatranja Strategije za zaštitu lica s invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti za period 2022-2027. godina s Akcionim planom za sprovođenje Strategije za 2022-2023. godinu, Odbor za ljudska prava i slobode sa 33. sjednice, održane 22. februara 2023. godine podnosi

I Z V J E Š T A J
O RAZMATRANJU STRATEGIJE ZA ZAŠTITU LICA S INVALIDITETOM OD
DISKRIMINACIJE I PROMOCIJU JEDNAKOSTI ZA PERIOD 2022-2027. GODINA S
AKCIONIM PLANOM ZA SPROVOĐENJE STRATEGIJE ZA 2022-2023. GODINU

Odbor za ljudska prava i slobode, u okviru kontrolne uloge Parlamenta, u skladu sa članom 68 Poslovnika Skupštine Crne Gore, na 33. sjednici, održanoj 22. februara 2023. godine, na kojoj su, pored poslanika, članova Odbora, u skladu sa članom 67 Poslovnika Skupštine Crne Gore, učestvovali: Astrit Hoxha, državni sekretar u Ministarstvu ljudskih i manjinskih prava, Irena Varagić, načelnica u Ministarstvu ljudskih i manjinskih prava, Semra Martinović, samostalna savjetnica u Ministarstvu ljudskih i manjinskih prava, Nerma Dobardžić Kurti, zamjenica Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Dina Knežević, glavna savjetnica Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Milena Krsmanović Iković, savjetnica Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Zejnel Klimenta, državni sekretar u Ministarstvu prosvjete, Darko Stojanović, državni sekretar u Ministarstvu rada i socijalnog staranja, Ivana Nedović, sekretarka Odbora za društvene djelatnosti Zajednice opština Crne Gore, Christoffer Grauslund Kjeldsen, stažista u Delegaciji Evropske unije u Crnoj Gori, Anjet Lanting, savjetnica Ujedinjenih nacija za ljudska prava, Marina Vujačić, izvršna direktorica NVO "Udruženje mladih sa hendikepom Crne Gore", Milisav Korać, izvršni direktor NVO Savez udruženja roditelja djece i omladine sa teškoćama u razvoju "Naša inicijativa" i Manja Račić, predstavnica NVO "Građanska alijansa",

polazeći od navoda iz Izvještaja Evropske komisije za Crnu Goru za 2022. godinu:

„Osnovna prava

Crna Gora je umjereno pripremljena u oblasti osnovnih prava. Zakonodavni i institucionalni okvir je uglavnom uspostavljen i Crna Gora nastavlja sa ispunjavanjem svojih međunarodnih obaveza u pogledu ljudskih prava. Međutim, i dalje je potrebno uložiti dodatne napore da se okvir u potpunosti primijeni. Izvještajni period obilježen je povećanom polarizacijom i podjelama u društvu. Najranjivije grupe u društvu su sve više bile izložene diskriminaciji, govoru mržnje i krivičnim djelima počinjenim iz mržnje. Povećan broj femicida uz nedovoljnu reakciju od strane vlasti, javno izražena mizoginija, rodno zasnovano nasilje i nasilje nad djecom predstavljaju ozbiljnu zabrinutost. Potrebno je uložiti više napora da se osigura pristup pravdi i ostvarivanje prava u upravnim i sudskim postupcima, posebno za ugrožene grupe.

Prošlogodišnje preporuke su samo djelimično ispunjene i ostaju važeće. U narednoj godini Crna Gora treba posebno da:

→ *direktor Agencije je obavijestio medije o neprekidnoj zloupotrebi prava na pristup informacijama, ističući da je od 3.491 pritužbi primljenih u periodu januar-april 2022. godine, skoro polovinu podnio advokat iz Podgorice vezano za platne spiskove nastavnika podgoričkih škola. Kako navode iz Agencije, ovi zahtjevi nijesu usmjereni na pristup podacima, već na sticanje materijalne koristi po osnovu sudskih troškova (radi se o navodno nekoliko stotina hiljada eura);*

→ *prečisti regulativu kako bi se: povećala zaštita od nasilja u porodici, diskriminacije, govora mržnje i krivičnih djela počinjenih iz mržnje; poštuje preporuke UN-ovog Opšteg periodičnog pregleda iz 2018.*

godine po pitanju zabrane roka zastare krivičnih djela mučenja i drugih oblika zlostavljanja; da se u potpunosti uskladi sa Zakonom o istopolnim partnerstvima iz 2020. godine; da se u potpunosti uskladi sa Fakultativnim protokolom uz Konvenciju o pravima djeteta; kriminalizuje sve oblike braka sa osobom mlađom od 18 godina i uskladi zaštitu podataka o ličnosti;

→ unaprijedi međuinstitucionalnu saradnju u cilju učinkovitije zaštite od svih vrsta diskriminacije, boljeg pristupa pravdi, punog uživanja procesnih prava i besplatne pravne pomoći za žrtve kršenja ljudskih prava i zločina, posebno za djecu, žene, pripadnike manjina, uključujući Rome i Egipćane i osobe sa invaliditetom; → obezbijedi punu funkcionalnost Ustavnog suda i usaglašeno tumačenje sudske prakse Evropskog suda za ljudska prava (ESLJP) i evropskih i međunarodnih standarda ljudskih prava u cijelom sudskom sistemu.“ (str. 32 i 33 Izvještaja Evropske komisije o Crnoj Gori za 2022. godinu, objavljenog 12. oktobra 2022- nezvaničan prevod)

„Što se tiče **unapređenja i ostvarivanja ljudskih prava**, neophodno je dalje ojačati institucionalne kapacitete, uključujući i dodjelu odgovarajućih finansijskih sredstava. Temeljne promjene u rukovodstvu i strukturi Ministarstva, kao i politički pristrasna imenovanja i razrješenja tokom izvještajnog perioda uticala su na njegovo učinkovito funkcionisanje i rezultirala usporavanjem izrade novih zakona, strategija i politika o ljudskim pravima, kao i usporavanjem u sprovođenju i praćenju postojećih. Uspostavljen je regulatorni i institucionalni okvir za funkcionisanje Zaštitnika ljudskih prava i sloboda. Dodijeljen mu je status „B“ od strane Pododbora za akreditaciju Globalnog saveza nacionalnih institucija za ljudska prava. Institucija Zaštitnika ljudskih prava i sloboda i dalje se doživljava kao institucija sa najboljim uticajem i povjerenjem po pitanju unapređenja i zaštite prava građana. U medijima su često citirani stavovi ove institucije. Nastavljeno je unapređenje kapaciteta Institucije za postupanje po pritužbama i kvaliteta njenih odluka. Nakon smanjenja budžeta za 2021. godinu od oko 6% u odnosu na 2020, usvojeni budžet za 2022. porastao je za 7,6% u poređenju sa 2021. godinom. Zaštitnik je u junu 2021. godine objavio specijalni izvještaj o stanju djece u domovima učenika i internatima u Crnoj Gori. Institucija je 2021. godine radila na 1.123 pritužbe (poređenja radi u 2020. na 1.975), od kojih je 968 primljeno tokom 2021. godine, a 155 su prenesene iz 2020. Institucija je tokom 2021. završila 904 predmeta, a 219 odgodila za 2022. Završeni predmeti su se odnosili na građanska prava, ekonomska, socijalna i kulturna prava, zabranu diskriminacije, prava djeteta i pravo na pravično suđenje. Institucija je utvrdila kršenje prava u 124 predmeta i dala mišljenje sa 343 preporuke nadležnim organima. Poboljšano je sistematsko, učinkovito i brzo praćenje preporuka Zaštitnika od strane nadležnih organa. (str. 33 i 34 Izvještaja Evropske komisije o Crnoj Gori za 2022. godinu- nezvaničan prevod)

„Po pitanju **nediskriminacije**, aktivnosti na obezbjeđivanju pune usklađenosti sa pravnim tekovinama EU i evropskim standardima za borbu protiv diskriminacije su u toku. Slijedeći preporuke EU eksperata, Ministarstvo pravde, ljudskih i manjinskih prava je u novembru 2021. odlučilo da izradi potpuno novi zakon o zabrani diskriminacije koji bi zadovoljio evropske antidiskriminacione standarde, bio usklađen sa preporukama Evropske komisije protiv rasizma i netolerancije (ECRI) iz 2017. godine i obezbijedio kvalitetnu zaštitu od diskriminacije svih građana. U toku je rad na izradi novog zakona.

Izvještajni period obilježila je visoka društvena polarizacija i podijeljenost. Najviše ugrožene grupe u društvu sve više su bile izložene diskriminaciji, govoru mržnje i zločinu iz mržnje. I dalje raste govor mržnje, posebno protiv žena u politici. Postoji hitna potreba za iskorjenjivanjem svih oblika diskriminacije korišćenjem mehanizama pravne zaštite i da se pozabave duboko ukorijenjenim društvenim ponašanjima koja degradiraju i diskriminišu žene, što dovodi do slučajeva rodno zasnovanog nasilja. Prihvatanjem i poštovanjem pluralizma u društvu treba se baviti od ranog djetinjstva kroz rad sa mladima i odraslima kako bi promovisali promjene ponašanja i toleranciju različitosti. Kapacitet Ombudsmana da djeluje kao tijelo za jednakost nastavio je da se poboljšava, iako ukupni institucionalni okvir treba poboljšati. Kancelarija ombudsmana je 2021. godine dobila 173 pritužbe na diskriminaciju (2020: 159 slučajeva). Većina se ticala rada i zapošljavanja, socijalnih usluga, nasilja u porodici i rodno zasnovanog nasilja i postupaka pred javnim vlastima. Primljeno je deset pritužbi u vezi sa mržnjom/diskriminacijom na internetu. Prioritetna preporuka ECRI-a iz 2017. da se uspostavi sistem za prikupljanje raščlanjenih podataka o zločinima iz mržnje tek treba da se primijeni jer zavisi od reforme Krivičnog zakonika (izmjene o motivima pristrasnosti), koja se očekuje kasnije u 2022. godini.“ (str. 39 i 40 Izvještaja Evropske komisije o Crnoj Gori za 2022. godinu- nezvaničan prevod)

„Što se tiče **prava osoba sa invaliditetom**, po prestanku mandata Savjeta za brigu o osobama sa invaliditetom, bivša vlast je osnovala novi Savjet za prava osoba sa invaliditetom u decembru 2021. godine, nadležan za međuinstitucionalnu koordinaciju. Odluka o njegovom konačnom sastavu je na čekanju zbog promjene vlasti. Strategija za zaštitu od diskriminacije lica sa invaliditetom i promociju jednakosti 2022-2027. i akcioni planovi za 2022. i 2023. usvojeni su u julu 2022. Iako posebna strategija za zaštitu djece sa invaliditetom tek treba da se usvoji, nekoliko strategija u drugim sektorima (npr. obrazovanje, socijalna i dječja zaštita) obuhvataju specifične mjere i aktivnosti relevantne za djecu sa smetnjama u razvoju.

Nacionalno zakonodavstvo još uvijek nije u potpunosti usklađeno sa Konvencijom UN o pravima osoba sa invaliditetom, uključujući i u pogledu definicije invaliditeta zasnovane na ljudskim pravima. Crna Gora još nije usvojila akcioni plan za usvajanje i implementaciju preporuka Komiteta UN za prava lica sa invaliditetom. Isto tako, Crna Gora tek treba da usvoji zakon o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju lica sa invaliditetom, čime bi se regulisala lokacija i upravljanje odgovarajućim fondom. Ostvaren je ograničen napredak u sprovođenju akcionog plana za adaptaciju javnih objekata za osobe sa ograničenom pokretljivošću i invaliditetom za 2019. i 2020. godinu. Sve u svemu, osobe sa invaliditetom ne mogu u potpunosti da ostvare svoja prava u Crnoj Gori i nastavljaju da se suočavaju sa višestrukim oblicima diskriminacije. Praznine se moraju otkloniti u pogledu uvođenja njihovih prava u sve sektore i politike, a postoji nedostatak usklađenosti koncepta invaliditeta u zakonodavstvu. Reforma nacionalnog sistema za utvrđivanje invaliditeta, uključujući i donošenje zakona kojim se uspostavlja jedinstveno tijelo vještačenja, još uvijek nije sprovedena. Važno je da nevladine organizacije i socijalni partneri budu sistematski uključeni u proces izrade/izmjena relevantnog zakonodavstva i strategija i formulisanja projekata.” (str. 42 i 43 Izvještaja Evropske komisije o Crnoj Gori za 2022. godinu- nezvaničan prevod),

razmotrio je Strategiju za zaštitu lica s invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti za period 2022-2027. godina s Akcionim planom za sprovođenje Strategije za 2022-2023. godinu.

Uvodno obrazloženje o Strategiji za zaštitu lica s invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti za period 2022-2027. godina s Akcionim planom za sprovođenje Strategije za 2022-2023. godinu dao je državni sekretar u Ministarstvu ljudskih i manjinskih prava Astrit Hoxha.

Povodom razmatranja Strategije za zaštitu lica s invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti za period 2022-2027. godina s Akcionim planom za sprovođenje Strategije za 2022-2023. godinu, Odbor za ljudska prava i slobode je jednoglasno (sa sedam glasova “za”), donio sledeći

ZAKLJUČAK

1. Odbor za ljudska prava i slobode pozdravlja donošenje Strategije za zaštitu lica s invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti za period 2022-2027. godina, pripremljene u skladu sa Konvencijom UN o pravima lica sa invaliditetom i Strategijom EU za osobe sa invaliditetom za period 2021-2030, čiji akcenat je na efektivnom suzbijanju svih oblika diskriminacije i stvaranju uslova za uživanje jednakih prava u svim oblastima života lica sa invaliditetom.
2. Odbor podstiče nadležne institucije da blagovremeno realizuju aktivnosti utvrđene Akcionim planom za sprovođenje Strategije za zaštitu lica s invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti za period 2022/2023. godina i time doprinesu obezbjeđivanju ravnopravnog položaja i punog učešća lica s invaliditetom u svim sferama društvenog života kroz unapređenje pravnog, institucionalnog, socijalnog i ekonomskog okvira za zaštitu od diskriminacije koji se temelji na modelu pristupa invaliditetu zasnovanom na ljudskim pravima, što je i glavni cilj Strategije.
3. Odbor za ljudska prava i slobode ističe značajnim aktivnosti koje se sprovode u okviru projekta “Podrška nezavisnom monitoringu UN Konvencije o pravima osoba sa invaliditetom”, čiji je glavni cilj stvaranje nezavisnog monitoring mehanizma pod okriljem institucije Zaštitnika sa posebno izraženim konceptom inkluzije civilnog sektora koji zagovara prava osoba sa invaliditetom kako bi se ojačali njihovi kapaciteti i čitava mreža učinila održivom na duži rok. Odbor podržava aktivnosti u okviru projekta koje će biti usmjerene ka stvaranju nezavisnog monitoring mehanizma, jačanju kapaciteta institucije Zaštitnika i članica operativnog tima za praćenje Konvencije, te

publikovanju instrumenata praćenja i da će se isti, uz finansijsku i stručnu podršku Ujedinjenih nacija u Crnoj Gori, realizovati do kraja 2023. godine.

4. Imajući u vidu navode iz Izvještaja Evropske komisije o Crnoj Gori za 2022. godinu: “Što se tiče prava osoba sa invaliditetom, po prestanku mandata Savjeta za brigu o osobama sa invaliditetom, bivša vlast je osnovala novi Savjet za prava osoba sa invaliditetom u decembru 2021. godine, nadležan za međuinstitucionalnu koordinaciju. Odluka o njegovom konačnom sastavu je na čekanju zbog promjene vlasti.” (strana 42 Izvještaja Evropske komisije o Crnoj Gori za 2022. godinu), Odbor smatra neophodnim što skorije konstituisanje Savjeta za prava lica sa invaliditetom i određivanje njegovog sastava kako bi isti počeo svoj rad u punom mandatu. Takođe, Odbor ocjenjuje da bi realizaciju pojedinih aktivnosti na unapređenju položaja lica sa invaliditetom trebalo ubrzati i sprovesti u narednih nekoliko mjeseci kako bi se ostvareni napredak mogao predstaviti i na sjednici Savjeta UN za ljudska prava u Ženevi 8.maja 2023. godine kada će se u okviru Univerzalnog periodičnog pregleda razmatrati stanje ljudskih prava u Crnoj Gori.
5. Odbor za ljudska prava i slobode ocjenjuje važnim dodavanje oblasti žene i djevojčice sa invaliditetom i djeca sa invaliditetom/djeca sa smetnjama u razvoju u Strategiju za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti za period 2022-2027. godina, uz ocjenu da je preduzimanje specifičnih mjera, usluga i aktivnosti u cilju poboljšanja položaja žena i djece sa invaliditetom veoma bitno, jer doprinosi poboljšanju položaja ovih posebno ranjivih grupacija našeg društva čiji pripadnici su često višestruko diskriminirani.
6. Odbor konstatuje da se djeca sa invaliditetom i njihove porodice svakodnevno suočavaju sa brojnim problemima, kao što su nedostatak pomoći i podrške za njihovo puno uključivanje u škole, iskustva nasilja, poteškoće u pristupu ustanovama ili uslugama, kao i problemi u vezi sa mogućnošću njihovog učešća u procesima donošenja odluka. Stoga, Odbor ocjenjuje da sa posebnom pažnjom treba pristupiti definisanju i sprovođenju kvalitetnih i djelotvornih javnih politika usmjerenih na poboljšanje položaja djece sa invaliditetom i stvaranje uslova za eliminaciju svih oblika diskriminacije i društvene isključenosti za šta je prvenstveno neophodno uspostavljanje precizne baze podataka o broju djece sa invaliditetom u Crnoj Gori.
7. Iako se preduzimaju određene aktivnosti na unapređenju pristupačnosti, problemi sa kojima se suočavaju lica sa invaliditetom u svakodnevnom životu u ovoj oblasti i dalje su prisutni. Značajan broj objekata u javnoj upotrebi nije pristupačan licima sa invaliditetom, što potvrđuju podaci sadržani u Strategiji gdje se navodi da nijedan objekat crnogorskih sudova, državnih tužilaštava, policijskih stanica širom zemlje i prostorija Uprave za inspeksijske poslove nije u potpunosti pristupačan licima s invaliditetom, od 20 objekata centara za socijalni rad, samo jedan je pristupačan licima sa invaliditetom, 11 ih je djelimično pristupačno, a osam nepristupačno, najviše 16 osnovnih škola od 163 potpuno je pristupačno, dok su najviše tri srednje škole od 50 potpuno pristupačne. U pogledu pristupačnosti informacijama, važno je ukazati da upotreba Brajevog pisma u Crnoj Gori nije na zadovoljavajućem nivou, a znakovni jezik još uvijek nije zakonski prepoznat i priznat, pa samim tim ni profesija tumača za znakovni jezik. Nepostojanje Zakona o upotrebi znakovnog jezika se pokazuje kao jedan od ključnih deficita pravnog sistema Crne Gore u obezbjeđivanju pristupa i razmjeni informacija za lica oštećenog sluha. Važno je ukazati da saobraćajna infrastruktura, prevozna sredstva i saobraćajni terminali nijesu prilagođeni u dovoljnoj mjeri potrebi kretanja lica sa različitim vrstama invaliditeta. Imajući u vidu navedeno, Odbor za ljudska prava i slobode ohrabruje nadležne državne organe da, u saradnji sa organima lokalnih samouprava, ubrzaju aktivnosti i ulože dodatne napore na

prilagođavanju objekata u javnoj upotrebi za pristup i kretanje lica sa invaliditetom i lica smanjene pokretljivosti što bi doprinijelo daljem poboljšanju kvaliteta njihovog života.

8. Iako su u Crnoj Gori u prethodnom periodu postignuti značajni rezultati u pogledu unapređenja položaja lica sa invaliditetom u obrazovnom sistemu, Odbor podstiče nadležne organe da osnaže podršku inkluzivnom obrazovanju daljim unapređenjem postojećeg pravnog okvira u cilju obezbjeđenja poštovanja prava djece s invaliditetom, obukama i jačanjem kapaciteta nastavnog kadra, prikupljanjem podataka i razvojem pristupačnog okruženja za poboljšanje dostupnosti redovnih škola i tercijarnog obrazovanja djeci sa invaliditetom, daljim prilagođavanjem školskih materijala, nastavnih planova i programa, revizijom sistema procjene djece s invaliditetom i razvojem servisa podrške za uključivanje mladih sa invaliditetom u obrazovni sistem. Takođe, potrebno je unaprijediti kvalitet pedagoških usluga koje bi omogućile veći obuhvat djece i mladih sa smetnjama u razvoju inkluzivnim obrazovanjem i obezbijediti podršku tokom njihovih tranzicija između obrazovnih nivoa.
9. Odbor sa zabrinutošću konstatuje da je ukinut Direktorat za zaštitu i jednakost lica sa invaliditetom koji je funkcionisao u okviru Ministarstva pravde, ljudskih i manjinskih prava 42. Vlade Crne Gore i izražava očekivanje da će se u skladu sa najavama tokom drugog kvartala ove godine ponovo uspostaviti ovaj Direktorat koji treba da doprinosi ostvarivanju, zaštiti i promociji prava lica sa invaliditetom. Takođe, Odbor izražava zabrinutost što Vlada Crne Gore do sada nije usvojila Akcioni plan za implementaciju preporuka Komiteta UN o pravima lica sa invaliditetom.
10. Odbor izražava zabrinutost zbog kašnjenja u utvrđivanju predloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji i zapošljavanju lica sa invaliditetom, novog predloga zakona o socijalnoj i dječjoj zaštiti i predloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o povlastici na putovanja za lica sa invaliditetom.
11. S obzirom da je Komitet UN za prava lica sa invaliditetom ukazao da se osobe sa invaliditetom u Crnoj Gori suočavaju sa brojnim preprekama prilikom pristupa zdravstvenoj zaštiti zbog ograničenog i nejednakog pristupa zdravstvenim uslugama, nejednakog pristupa uslugama seksualnog i reproduktivnog zdravlja, posebno na lokalnim nivoima, nedostatka odgovarajuće obuke zdravstvenih radnika o ljudskim pravima lica sa invaliditetom, nedostatka informacija o primijenjenim mjerama, čime bi se osiguralo da zdravstveni radnici djeluju na osnovu individualne, slobodne i informativne saglasnosti u svim donošenjima odluka o pravu na zdravlje lica sa invaliditetom, Odbor poziva nadležne državne organe da preduzmu mjere na rješavanju navedenih problema, a sve u cilju smanjenja nivoa diskriminacije i barijera sa kojima se suočavaju lica s invaliditetom prilikom pristupa zdravstvenoj zaštiti i zdravstvenim uslugama.
12. Odbor ocjenjuje da država preduzima značajne aktivnosti na planu unapređenja socijalne zaštite najranjivijih kategorija društva, o čemu, između ostalog, svjedoče i podaci da je Budžetom za 2022. godinu ukupan iznos opredijeljen za materijalna davanja iznosio 144 miliona eura, dok je 2023. godine Budžetom opredijeljeno 190 miliona, što je i najveći iznos od obnove nezavisnosti države Crne Gore. Odbor je upoznat da je lična invalidnina uvećana sa 200 eura na 270 eura, nadoknada roditelju, odnosno staratelju osobe sa invaliditetom biće 260 eura, a takođe je povećana kontribucija države u pojedinačnim troškovima dnevnih centara za djecu sa smetnjama u razvoju sa 150 eura na 250 eura mjesečno po korisniku.

13. Odbor pozdravlja aktivnosti Glavnog grada Podgorica i Opštine Žabljak koji su realizovali obaveze utvrđene Akcionim planom za sprovođenje Strategije za zaštitu lica s invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti za 2022. godinu u okviru kojih je Opština Žabljak izgradila osam pristupnih rampi na javnim površinama u vrijednosti od 25.000 eura, kao i šest garažnih parking mjesta pristupačnih za osobe sa invaliditetom, dok je Glavni grad Podgorica realizovao izgradnju taktilnih staza za lakše kretanje slijepih i slabovidnih lica, a u saradnji sa Crvenim krstom Crne Gore uspostavio je mobilni tim za lica sa invaliditetom i obezbijedio personalnu pomoć u zajednici za ova lica, dok je u saradnji sa „Udruženjem mladih sa hendikepom Crne Gore“ realizovao projekat „Od vrata do vrata“, servis koji je prvobitno podržan iz sredstava Evropske unije, što je dobar primjer saradnje lokalne samouprave i nevladinog sektora.
- Odbor, takođe, pozdravlja aktivnosti Zajednice opština koja planira da pripremi model odluke o saradnji i partnerstvu lokalnih samouprava i nevladinih organizacija u apliciranju za sredstva EU i drugih fondova koja bi bila izvor finansiranja za realizaciju aktivnosti utvrđenih lokalnim akcionim planovima za zaštitu lica sa invaliditetom od diskriminacije.
- Odbor smatra značajnim što je Zajednica opština najavila spremnost da inovira prethodno utvrđeni model lokalnog akcionog plana u oblasti invaliditeta i dostavi ga svim opštinama na korišćenje.
- Imajući u vidu da je trenutno pet opština usvojilo lokalne akcione planove za unapređenje položaja lica sa invaliditetom, pri čemu su Glavni grad Podgorica i Prijestonica Cetinje ove aktivnosti planirali lokalnim akcionim planovima za socijalnu inkluziju, Odbor ohrabruje ostale opštine u Crnoj Gori da usvoje svoje lokalne akcione planove u ovoj oblasti.
14. Odbor očekuje da će najveći broj od 87 aktivnosti utvrđenih Akcionim planom za sprovođenje Strategije za zaštitu lica s invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti za 2022/2023. godinu biti realizovan u skladu sa definisanim rokovima, čime će se doprinijeti i realizaciji 12 operativnih ciljeva definisanih ovom Strategijom.
- Takođe, Odbor smatra važnim što je javnim konkursom za finansiranje projekata/programa nevladinih organizacija u oblasti zaštite od diskriminacije lica sa invaliditetom i promocije jednakosti kojim je izdvojeno 460.000 eura podržano 22 projekta koji prate realizaciju strateškog cilja i predmetnog Akcionog plana, dok je 2023. godine Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava dobilo 1.690.000 eura, od čega je 600.000 eura za zabranu diskriminacije lica sa invaliditetom.
15. Imajući u vidu primjedbe na raspodjelu sredstava nevladinim organizacijama koje se bave zaštitom prava osoba sa invaliditetom, na kašnjenje u raspisivanju konkursa za raspodjelu sredstava, kao i na kontrolisanje sprovođenja projekata, Odbor ocjenjuje da pažljivo treba razmotriti sve sugestije nevladinih organizacija i u skladu sa tim pripremiti izmjene i dopune Zakona o nevladinim organizacijama u cilju stvaranja uslova da se sredstva za finansiranje projekata i programa nevladinih organizacija u oblasti zaštite lica sa invaliditetom raspodjeljuju u najboljem interesu osoba sa invaliditetom.
16. Iako je u prethodnom periodu ostvaren određeni napredak, Odbor smatra da se institucije moraju više zalagati za poboljšanje položaja lica sa invaliditetom. Stoga Odbor ukazuje na potrebu kontinuirane saradnje nadležnih državnih organa, organa lokalne samouprave i nevladinih organizacija u cilju daljeg unapređenja položaja osoba sa invaliditetom u Crnoj Gori i njihovog uključivanja u sve oblasti društvenog života na ravnopravnoj osnovi. Takođe, Odbor ukazuje na potrebu pažljivijeg razmatranja predloga i sugestija nevladinog sektora koji su članovi pojedinih radnih grupa za izradu strateških i zakonskih akata s obzirom da njihovi predlozi u značajnoj mjeri mogu da doprinesu usvajanju kvalitetnijih i sveobuhvatnijih akata, na šta je ukazala i Evropska komisija u Izvještaju o Crnoj Gori za 2022. godinu u kojem se navodi da je važno da nevladine organizacije i socijalni partneri budu sistematski uključeni u proces izrade/izmjena relevantnog zakonodavstva i strategija i formulisanja projekata.

17. Odbor za ljudska prava i slobode će, u okviru kontrolne i nadzorne uloge, pratiti realizaciju aktivnosti definisanih Akcionim planom za sprovođenje Strategije za zaštitu lica s invaliditetom od diskriminacije i promociju jednakosti za period 2022/2023. godina, kao i realizaciju ovog Zaključka.
18. Odbor za ljudska prava i slobode Skupštine Crne Gore će dostaviti Zaključak Kolegijumu predsjednice Skupštine Crne Gore, Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore, Ministarstvu evropskih poslova, Sistemu Ujedinjenih nacija u Crnoj Gori, Delegaciji Evropske unije u Crnoj Gori, NVO “Građanska alijansa”, “Udruženje mladih sa hendikepom Crne Gore” i Savez udruženja roditelja djece i omladine sa teškoćama u razvoju “Naša inicijativa”, na upoznavanje i Ministarstvu ljudskih i manjinskih prava, Ministarstvu rada i socijalnog staranja, Ministarstvu prosvjete, Ministarstvu zdravlja, Ministarstvu ekologije, prostornog planiranja i urbanizma, Ministarstvu javne uprave i Zajednici opština Crne Gore, na dalji postupak.

PREDSJEDNIK ODBORA

Jovan Jole Vučurović